

Федір Крушинський

Тарас Шевченко

НЕЗРИМИЙ ВОЖДЬ УКРАЇНИ

ВИДАННЯ

“Української Визвольної Бібліотеки”

П А Р И Ж

1 9 3 4

Федір Крушинський

Тарас Шевченко

НЕЗРИМИЙ ВОЖДЬ УКРАЇНИ

Вид. № 8.
Стор. 421
Бідня за
Україн.

ВИДАННЯ
"Української Визвольної Бібліотеки"

П А Р И Ж
1 9 3 4

ПРОМОВА НА СВЯТІ “УКРАЇНСЬКОЇ
ПРОСВІТИ” В МЕЛЕНІ, ФРАНЦІЯ, 18
БЕРЕЗНЯ 1934 Р., В 120-ТУ РІЧНИЦЮ
НАРОДЖЕННЯ ПРОРОКА УКРАЇНИ

Щороку сходимося, в урочистім настрої, на свято найславнішого Українця. Щороку, замість квітів на його високу могилу над Дніпром, збираємося на чужині й приносимо його пам'яті — як ті квіти пахучі — щиросердечні думи наші, наше найглибше признання й відданість, а тим ідеям, що їм служив наш Пророк — мовчазну присягу. Щороку сходимося в цей день усі: і ті, що їх спрага мандрівки сушить, а ганьба неволі соромом палить; і ті, що їм у душу закрадається зневіра, а серце стискається від болю розчарування; і ті, що їх огортає гнівний сум сьогоднішньої кривди, а жадоба прийдешнього чину гнітить нестерпною тугою. Всі поспішаємо, аби вславити безсмертного Кобзаря.

Минає 120 літ од тієї великої днини, як з убогої української хатини моринецького кріпака Григорія Грушівського - Шевченка почулися перші звуки Тараса - дитини, що змогутніють пізнити в чудову визвольну пісню новітньої України. Ті звуки, що рознесуться пророчим гомоном по соборній землі українській, падаючи животворчою, цілющою росою на спрагнений національний ґрунт. А роса та дасть чудодійне колосся повіквічного збіжжя українського, наповнюючи новою силою присохле джерело українського творчого духу.

— Радуйся, ниво неполітая,
Радуйся, земле непокрітая
Квітчастим злаком! (Ісаїї, глава XXXV).

Бо зросло тебе пове велике слово нечуваного завзяття, непереможної віри й найвищого ідеалу, котрими й до сьогодні ще єдине живий народ український — і там, на скривавленій і ремствений

Надніпрянщині, і там, на скованій і страдній Галичині, і на зеленій, посмутнілій Буковині, і на збогій, забутій Прикарпатщині.

Ще в колисці, ще як ніжна мати до сну йому пісень сумних співала, як — “колишучи співала про свою недолю, як співаючи ридала, виглядала волю” — вже тоді призначено було Тарасові побідити темну ніч спідлілої української дійности.

І славне хлопча підросло: біляве, жваве, метке. Дитиною був Тарас не по літах цікавий та допитливий. Як його описують сучасники й родичі: “босий, обірваний, пустовливий, але в той же час розумний, розважливий, переятливий. А понад усім — добрий...” Бо тому сердцю любов’ю треба було обняти не батька тільки, не неньку саму й не любку одну, а всіх братів українських, усіх сестер, увесь народ. Бо в тій душі мало злучитися все горе поневоленого народу, всі його кривди відпечататись, усі надії відбитись: щоб викресалося вогненне гасло “окрадених, сліпих невольників.”

Вже в дитячих — добрих, блескучих, блакитних оченятах пробивалася іскра скорботна, що розгориться пізніше полум’ям жагучого протесту. Дитячим розумом запитував Тарас свою найлюбішу матір:

— Невже, мамо, всі люде такі нещасливі, як ми?..

Віжить, бувало, на леваду до річки й купається нід навислим лопухами. А викунавшись, поспіває в садок, упаде під першою грушою, чи яблуною й засне спокійним дитячим сном. Прокинувшись, допитливі очі зводить на могили, які розкидано не по самій лише Київщині, а по всій Україні, ніби вартових минувшини народу: що то може бути?.. Що сховано в тих могилах і хто їх насипав?

І як стій постановляє довідатись, що там укрито. Стрімголов біжить до того місця, де земля

з небом сходиться, бо там самий вершок: хоче сягнути по пайвищу точку. Та, ба!... Небезвід утікає з одної могили на другу, наче манить хлогдя, а тому він жене далі — через поля, горби, левади, деки не втомиться. І все шукає...

Ніби будиться в дитині жадова пекучої правди прийдешнього Пророка. Ніби тормозить дитиною прислана совість української минувшини:

— Щоб не сонним снилися
 Всі неправди; щоб розкрились
 Високі могили
 Перед вашими очима;
 Щоб ви роспитали
 Мучеників: кого, коли
 Йї за що роспинали? (”Посланіє”)

Та було тільки йї життя в нашого Тараса, що те безнечне купання під навислими лопухами. Во неволя — кріпацтво, як справжня смерть підкралася все ближче й ближче, коли дитина підростала, щоб навіки запрягти до царсько - панської каторги кожного, хто народився кріпаком. А вже найлютіше змагалось кріпацтво з новим словом пророчим; кати завдавали різних тортур нашому геніальному “мужикові”: 24 роки держали його в кріпацтві, 10 літ на засланні, на каторзі, а 4 роки під щільним оком осоружного догляду московських жандармів. Всього десять літ жив наш Пророк на волі. Та й що то була за воля, оті моральні страждання за долю народу, котрий ввесь стогнав у ярмі національної й соціальної неволі.

Та ні кріпацтво, ні каторга, ні царсько - жандармські знущання не зламали Пророка. Власне в кріпацтві, власне на каторзі, власне під зловісним оком гнобителя творив він визвольне Євангеліє українського народу. Щоб під ударами його віщого слова впало кріпацтво, а з духу посвяти, любо-

ви й натхнення ожила правда українська, осяяна блиском нового, державного ідеалу.

Увільнившись сам з кайданів кріпацтва й оглянувшись навкруги — побачив Т. Шевченко, що всі люди на Україні були такі ж нещасливі, як і він, що весь його народ у неволі, в кріпацтві; побачив духову й господарську руїну свого народу. Більше побачив: побачив привид смерти своєму народові. На очах цілого світу, в білий день, наче глухом з людських і божих прав обертав ворог Україну в пекло, а народ у пастуха, підніжка, жебрака, що крім картоплі й кисляку не мав чим і жити-ся на своїй власній — Богом благословенній, людьми оспіваній — багатющій землі. Побачив учорашній кріпак, що під подихом московсько-панського вітру слава століть розвівається в порох, а народ український обертається в байстрюка, котрому навіть метрики своєї не вільно мати.

Оцінюючи великанську постать Т. Шевченка й його вплив на формування національно - чинного українського світогляду, ніколи не забуваймо, яка темна ніч панувала, як він вийшов на роботу. Культурно - національний поступ український занепавав як що не лічити народницького сентименталізму й всеросійської демократичної гикавки, на котру хоріли тодішні українські визволителі з царського дозволу. Українська наука стала, роспорошившись у "наукових дослідках" всеросійського "поступу". Продукт поту й крові української йшов до кешені ворога, що за кошт української кривавиці ще побільшував засоби катування. На театральних сценах ворожих, на листівках і картинах, що йшли по всьому світі, українця представлялося як пів - бидло, пів-розбишаку, пів - людину. Символом хахла й русина стала пляшка, а разрадою — горілка. Іменем хахла й русина стала погорда ворожа, а призначенням йому — носити воду,

бути льокаєм, візником у пана. По всіх землях українських з славного колись народу поволі витворювався справжній раб підбою, постійний гість коршми, темний як глупа ніч гречкосій. Визнавши во рога за пана на своїй власній землі, українці для себе вибрали ролю найміта, дурного Івана, понихача-Яреми:

— Яremo, герш-ту, хамів сину,
 Піди кобилу приведи!
 Подай патинки господні!
 Та принеси мені води!
 Вимети хату, внеси дрова!
 Насип індикам, гусям дай!
 Піди до льоху, до корови,
 Та швидче, хаме! Поstrівай!
 Упоравшись, біжи в Вільшану,
 Іймості треба... Не барись!
 Пішов Ярема, похилився... ("Гайдамаки")

А з цього стану, як нестемений наслідок, прийшло спідління: власними руками почали українці ярмо на себе впрягати, власними руками тюрму собі будувати:

— Скрізь на славній Україні
 Людей у ярма запрягли
 Пани лукаві... Гинуть, гинуть
 У ярмах лицарські сини.
 ("І виріс я на чужині")

Ось у що, на свій сором, обернулася "славних прадідів великих правнуки погані", нащадки хоробрих лицарів з походів Наливайка, Павлюка й Трясила, несвідомі власники найкращих боєвих традицій з-під Москви, Жовтих Вод, Корсуня й Конотопу:

— Була колись гетьманщина,
 Та вже не вернеться,
 Було колись — панували,
 Та більше не будем. ("Тарасова ніч")

Вже кати-хизжаки роззявляли пащу, щоб про-

ковтнути свою жертву, щоб навіки стерти Україну з політичного кону дісної історії. Наче кров пролила надто вже глибоко в землю просякла, наче б для українців лишилися самі сльози — зброя німечини і безсилля. Україна стала пусткою, кладовищем, на котрім вили вовки - гнобителі, випучучи їй загибель:

— ...Заснула Україна,
Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла,
В калюжі, в болоті серце прогноїла
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітям надію в стегу оддала.

(“Чигирин”)

Як же безмірно мучився й страждав наш Пророк, як йому нестерпно душа боліла, коли читав оту безсоромну славу нашу, яка покрити намагалася державно-творчі чини здібного, відважного народу:

— Я ридаю, як згадаю
Діла незабутні
Дідів наших: тяжкі діла!
Як би їх забути,
Я віддав би веселого
Віку половину.

(“Посланіє”)

Як до крові різали його ті пуга-кайдани, що їх синам передали несамовиті діди й батьки:

— Так ось як кров свою лили
Батьки за Москву і Варшаву.
І нам, синам, передали
Свої кайдани, свою славу. (”Посланіє”)

Величчя минувшина покрилася ганьбою сучасності:

— Мовчать гори, грає море,
Могили сумують,
А над дітьми козацькими
Поганці панують. (”Тарасова ніч”)

Тому Поет картає найгостріще наш власний

розбрат і розбещення, а особливо підцапків, перевертнів, що прислуговувались ворогові:

— Мій краю прекрасний, розкішний, багатий,
 Хто тебе не нищив? Як би розказать
 Про якого-небудь одного магната
 Історію-правду, то перелякать
 Саме б пекло можна! А Данта старого
 Полупанком нашим можна б здивувать.

(“Иржавець”)

Уступити ворогові місце на власній землі, мовчки дивитися й чухати чуби, коли вороги вснажують край, обертаючи народ у скотину, добровільно підлягти законам ворожим, а то й зріктися власного імени й мови рідної матері — це чин раба, це найгірша ознака поневолення:

— Чого ж ви чванитесь, ви,
 Сини сердешної України?
 Що добре ходите в ярмі,
 Ще краще як діди ходили?
 Не чваньтесь: з вас деруть ремінь,
 А з них, бувало, й лій топили.

(“Посланіє”)

Та не самий тільки лій топили, а й жару за халюву насипали, гвіздки в тімя забивали, гарячою смолою поливали. Як того титаря конфедерати-ляхи:

— Налигачем скрутили руки,
 Об землю вдарили...
Мало муки?
 Давайте приску! Де смола?
 Кропи його! Отак! Холоне?
 Мерщій же пріском посипай!
 Що? Скажеш, шельмо?.. 1 не стогне!
 Завзята bestія! Стривай!
 Насипали в халюву жару..

— “У тімя цвяшок закатай. (“Гайдамаки”)

Ще мало муки? То припечатати раба вічним тавром внутрішнього роздору, потрошити йому сум-

ління, завдати йому найкрівавіщу рану: дати йому ножа до рук, най дітей власних ріже. Пекло здригнулося, коли

— Поніс Гонта дітей своїх,
Щоб ніхто не бачив,
Де він синів поховає,
І як Гонта плаче,
Виніс в поле, геть од шляху,
Свячений виймає,
І свяченим копа яму...
А Умань палає. (Гайдамаки")

Це некегельна, найкрівавіща рана: лигається з ворогом, у солодких обіймах плодите з ляшками й московками, чи ляхами й москалями дітей нещасливих, а в хвилях одчайдушних сумнівів катуєте власними руками нещасні жертви власного злочину. Творите пекло й кунається у соромі. Як же не збутися трагічному процтву Т. Шевченка:

— На четверо розкопана,
Розрита могила.. (Розрита могила")

Збулася сила й інших пророцтв Поета. Збулося пророцтво й відносно сторічок крові, що її мусіли ми й мусітимемо ляти за "тяжкі діла" дідів, батьків та прадідів. Діти мусять відпокутувати за помилки батьків, нащадки мусять одпокутувати за гріхи своїх попередників:

— Настане суд. Заговорить
І Дніпро, і гори,
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших.. (Послання")

Ніхто перед Т. Шевченком не мав такої відваги глибоко - глибоко глянути правді в очі. Ніхто так не стьобнув раба по безсоромній тварі. Ніхто так немилосердно не різнув нашого національного чиряка. Тілом українці, серцем яничари, а душею покручі:

— Раби, підніжки, грязь Москви,
Варшавське сміття.. (“Послание”)

Великого патхнення, надлюдського болю й гіркої сатири невмірущі поеми: “Кавказ”, “Сон”, “До мертвих, живих і пенарождених”, “Гайдамаки”, “Холодний Яр”, “Юродивий” та інші стали плямою сорому на нашому чолі й палять нас ще й досі:

— Страшно внасти у кайдани,
Умірає в неволі,
А ще гірше — спати, спати,
І спати на волі.. (“Минають дні”)

Дійсно, Україні серце з живого тіла виймають, Україні душу нівечать, ім'я України з людської пам'яті вороги памагаються стерти. А ми?

— А ми дивились і мовчали,
Та мовчки чухали чуби,
Німії, подлії раби. (“Юродивий”)

— Кати знущаються над нами,
А правда наша п'яна спить. (“Кавказ”)

Хто й чим же мав збудити оту “п'яну правду” українську? Хто й яких сил, якого голосу мав добути, щоб зрушити приспану й окрадену Україну? Хто й якого вогню мав запалити, щоб припекти розбещене сумління? Він — Пророк, Т. Шевченко! Пророк має могутню зброю — слово, найневніщу мірку чину — совість, найбільший божий дар — патхнення. Й Т. Шевченко без вагання приносить ці скарби народові. Геніяльною інтуїцією чув, які ліки потрібні для лікування. Його пісня розпочалась, кохала, ридала й раювала та й обірвалась єдиним акордом найвеличнішого поривання: минулим, сучасним і будучим України. Бо треба було бурі, гурагану, а після ще й плуга, міцного черепа, гострого леміша, щоб з-під руїни добути нове, відроджене життя:

— Мое тихе слово,
 Може викую я з його
 До старого плуга
 Новий леміш і чересло. ("Чигирин")

Треба було слова могучого, "пісні патхненної, палкої, що мільйони порива з собою, окрилює, веде на путь спасенну", як скаже трохи пізніше наступник Т. Шевченка, другий незабутній Каменяр нашої долі І. Франко. Сам Тарас ось як про цю пісню мріяв:

— Щоб огненно заговорила,
 Щоб слово полум'ям взялось,
 Щоб людям серце розтопила. ("Неофіти")

І дійсно, аж запашило на Україні з подувом Шевченкового слова. Наче буревій, наче непереможний вітер разносить пекуче полум'я по землях українських. І стрепенулася соборна земля України. Прокинулася з вікового півсну. Віднайшла свого Апостола, того, за ким нестерпно тужила. Й як любка обняла вимріяного коханця, зіллявшись з ним у чарах нової пісні.

На Україні почувся й справді вогненний голос: кров, що глибоко всякла в землю нашу; сльози, що її зросили; мерців, що за Україну полягли — все закликав той голос за Правду заговорити:

— Заворушилася пустиня...
 Мов із тісної домовини,
 На той останній, страшний суд
 Мерці за правдою встають. ("Сон")

І полинув той голос дзвінкий і гнівний аж на Сибір, аж за Байкал, одбиваючись у горах, у темних вертепах і безденних норах та видобуваючи звідусіль споборників святої волі України:

— А я полину на Сибір,
 Аж за Байкал; загляну в гори,
 В вертепи темнії і в нори
 Без дна глибокії, і вас,

Споборники святої волі —
 Із тьми, із смрада і з неволі,
 Царям і людям на показ,
 На світ вас виведу на-далі
 Рядами довгими в кайданах,

(“Юродивий”)

На Україні почувся голос такої могутості й болісної правди, що історичні малюнки обернулися в пекельні образи, від котрих жахом проймає й досі проймає душу:

Од Конашевича і досі
 Пожар не гасне, люде мруть,
 Конають в тюрмах, голі, босі..
 Діти нехрещені ростуть,
 Козацькі діти; а дівчата,
 Землі козацької краса,
 У ляха в'яне, як перш мати,
 І непокрита коса
 Стидом січеться; карі очі
 В неволі гаснуть; розкувать
 Козак сестру свою не хоче,
 Сам не соромиться конать
 В ярмі у ляха.. Горе, горе!..
 Молітесь, діти, страшний суд
 Ляхи в Україну несуть —
 І заривають чорні гори. (‘Гайдамаки”)

І по широких просторах українських, та й водах: по Дніпрі, — аж до смарагдових хвиль Інгульця; по Дністрі — аж до стрімкого дна прозорого Черемоша, до Сяну й на Чорне море покотилася чарівна пісня глибокого суму, страдного гніву й пророчого натхнення. А непереможною красою того співу стала надзвичайна сила великанського образу минулого, що живий ще й сьогодні стоїть перед нами — понурий та принадний.

— А чорна могила ще гірше розкрилась.
 Дивлюся — в могилі усе козаки:

Який безголовий, який без руки,
 А хто по коліна неначе одтятий,
 Лежать собі хлопці, мов у теплій хаті.
 — "Дивися, дитино, оце козаки".
 Ніби мені каже: "На всі Україні
 Високі могили. Дивися, дитино:
 Усі ті могили — усі отакі:
 Начинені нашим благородним трупом,
 Начинені туго. Оце воля спить,
 Лягла вона славно, лягла вона вкупі
 З нами — козаками. Бачиш, як лежить!
 Неначе сповита!.. Тут пана немає:
 Усі ми однако на волі жили,
 Усі ми однако за волю лягли,
 Усі ми і встанем — та Бог його знає,
 Коли-то те буде. Дивися ж, дитино,
 Та добре дивися! А я розкажу,
 За що Україна наша стала гинуть,
 За що й я в могилі між ними лежу.
 Ти ж людям розкажеш, як виростеш, сину,
 Слухай же, дитино!..

(“Буває в неволі иноді згадаю”)

Наче сімдесят трьох літ од смерти Т. Шевченка
 й не минуло, наче це було вчора й діється сьогодні,
 наче живий голос Пророка й не обривався:

— Хіба ти не бачиш,
 Хіба ти не чуєш людського плачу?..
 ...У тім раї, що ти покидаєш,
 Латану свитину з каліки здіймають,
 З шкурою здіймають..
 ...А он розпинають
 Вдову за подушне, а сина кують!..
 ..А он-де під тином
 Опухла дитина голодная мре,
 А мати пшеницю на панцині жне!..
 (“Сон”)

А вдумаймося глибоше в ці його слова, щиро, на
 саме дно сягнімо до невмірущого Кобзаря, чи не

вибухне відти глибоким сумом сьогоднішньої днини
окраданця та катування нашого народу по обох
боках сумного Збруча:

— Нема сем'ї, немає хати,
Немає брата, ні сестри,
Щоб не заплакані ходили,
Не катувалися в тюрмі. ("Неофіти")

Що діялося не раз на нашій катованій землі, те
відбувається й зараз, ріжучи нам очі, палячи наш
гнів, зойком і плачем доносячись до нас од Карпат
і по Кубань:

— Минають дні, минає літо,
А Україна, знай, горить...
По селах плачуть голі діти... ("Гайдамаки")

Та картаючи розбещення, стьобаючи немилосердно гандлярів національною справою — кликав Пророк опам'ятатися:

— Схаменіться, будьте люде,
Бо лихо вам буде. ("Посланіє")

Малюючи некло неволі й похмурі картини минувшини — ще міцніше чуття до народу й його долі будилося в Т. Шевченкові:

— Схаменіться, недолюдки,
Діти юродиві,
Подивіться на рай тихий,
На свою Вкраїну,
Полюбіте щирим серцем
Велику руїну... ("Посланіє")

Ця минувшина, хоч і гірка, але не менше дорога й рідна. Вона розкриває перед нами не самі дії темних духів, але й неспокій шукання, жагу пожадання й пекуче відчуття української повіквічної Правди з боку кращих синів народу. Може не всі наші прадіди, діди й батьки однаково її шука-

ли, може гірко милилися в дорогах і шляхах, але багато з-поміж них кохали її, ту Правду. Тому й ми не можемо її не любити:

— Любіть, її, душу правди,
Козацькою славу, ("Гайдамаки")

Сам Поет шукав її, ретельно, з найглибшою відданістю й любов'ю, щоб передати нам як найбільшу цінність свого життя:

— Свою Україну любіть,
Любіть її!.. Во время люте,
В останню, тяжкую минуту
За неї душу положіть.
(“Чи ми ще зійдемося знов”)

Нагадував, що й ми маємо рай на своїй землі, треба тільки навчитися її боронити. Як він її боронив. Це ж для її оборони він переорав нашу ниву національну новим плугом творчого сумління, для неї ж стогнав на каторзі, зносив кріпацтво. За Україну кляв “суетний род”, ждучи “аностола правди і науки”. За Україну поклав свою душу й ладен був самого Бога проклясти:

—Я так її люблю,
Свою Україну убогу,
Що проклену самого Бога. ("Сон")

Україна для Т. Шевченка була не лише справою сумління, правдою життя, почувань і признання, а й найкращою частиною світу:

— Нема на світі України,
Немає другого Дніпра! ("Послання")

Україна для Т. Шевченка — це все своє: хата, правда, сила і воля:

— Розкуйтеся, братайтеся,
У чужому краю
Не шукайте, не питайте

Того, що немає
 І на небі, а не тільки
 На чужому полі..
 В своїй хаті — своя правда,
 І сила, і воля! (“Послання”)

І світ не може існувати, як українська правда п'яною валятиметься. Світ згорить, як Україна буде в неволі. Людські змагання не можуть не завершитися перемогою правди. Таксамо й українська правда:

— Повинна бути! Бо сонце стане,
 І оскверненню землю спалить.
 (“О люде, люде..”)

Та даремно сподіватися, що Правда наша, а тим самим і Правда нашого Пророка прийде сама до нас, з'явиться плодом доброї людської волі, приліне до нас зі знаком миру, з пальмовою галузкою, примає голубицею. Ні!... Її треба здобути. Вона прийде як вітер з поля, що “дихне, погне і полама” невідомий лад катів наших. Правда наша встане на румовищах ворожої брехні, сваволі й кайданів:

— Брешуть боги, ті ідоли
 В чужих чертогах.
 Скажи, що правда оживе,
 Натхне, накличе, нажене
 Не ветхее, не древле слово
 Розтліннее, а слово нове
 Між людьми криком пронесе,
 І люд окрадений спасе. (“Осії, XIV”)

Заповів нам Пророк, що муки й страждання треба перетерпіти, щоб оновитись, Україна мусить не одного сина віддати, щоб жити:

— Ой, Дніпре мій, Дніпре широкий та дужий,
 Багато ти ,батьку, у море носив
 Козацької крові. Ще понесеш, друже! (“Гайдамаки”)

Україна оживе лишь тоді, як потече багато, багато, багато ворожої крові. Як каже Т. Шевченко, звертаючись до того самого свідка віковичних дій нашої історії — ревучого Дніпра:

— Червонив ти сине та не напоїв,
А сю ніч уп'єшся; пекельнее свято
По всій Україні сю ніч зареве:
Потече багато, багато, багато
Шляхецької крові, козак оживе. ("Гайдамаки")

Щоб у тій крові скупався ворожий лад і насильство, щоб руїни одержали заслужену заплату, щоб вирівнялися рахунки між катями й жертвою, щоб скупалася в крові сваволя ворожа:

— І ваша злая своєволя,
Сама скупається, сама
В своїй же крові. (Подражаніє Іезикілю")

Прийде довгожданний день радості для України, а в цей день благословенний

— Розпадеться кара,
І повіє новий огонь
З Холодного Яру. ("Холодний Яр")

Святий буде цей день. Як за Україну ладен Пророк проклясти самого Бога, так він вірить, що боротьба з насильниками, боротьба за Правду українську є, була й буде найсвятішим ділом:

— Душе моя убогая,
Лишенько з тобою.
Уп'ємося отрутою,
В кризі ляжем спати,
Пошлем думу аж до Бога,
Його роспитати:
Чи довго ще на цім світі
Катам панувати? ("Сон")

На це є й остаточна відповідь, що нею єдине живився наш геніяльний "мужик" впродовж свого життя й відійшов з цією надією:

— І Бог зглянув на ті сльози
 І на Україну:
 За козацькі і за її
 Пречистії сльози
 Побив Петра, побив ката
 На наглій дорозі, ("Иржавець")

Отже,

— Не плачте, братія, за нас
 І душі праведних, і сила
 Архистратига Михаїла.
 Не за горами кари час!

Не можуть вороги безкарно знущатися над
 Україною й її народом, бо

— „За кару
 Сироти остались.
 В сльозах росли та й вирости;
 Замучені руки
 Розв'язались: і кров за кров,
 І муки за муки, ("Гайдамаки")

З активної відданности Пророка Україні вил-
 явся й славетній його клич-наказ чинного патріотизму, боротьби й перемоги:

— Борітеся — поборете:
 Вам Бог помагає:
 За вас сила, за вас воля
 І правда святая. ("Кавказ")

Не вагайтеся й відважно здійснюйте Великий
 Заповіт свого Апостола, тоді його дух ніколи вас не
 покине. Бо "во время люте", як розпочнеться не-
 мінучий бій, навкруги України, наче

— Кругом святого Чигрина
 Сторожа стане з того світу:
 Не дасть Святої розпинать. ("Гайдамаки")

На чолі цієї найпевнішої сторожі стоятиме Він,
 наш Провідник, що об'єднав нас усіх і навіки в ду-
 мах, серцях і змаганнях: мертвих, живих і нена-
 рождених.

Тарас Шевченко — не лише наш патхненний Поет, не лише наш безсмертний Кобзар, не лише наш Пророк, що прийшов до нас як дар призначення, як віщун визволення. Не тільки співець минувшини, чи грізний суддя сучасности.

Тарас Шевченко — це найвідважніщий Воїн України за її будуче. Це найпевніщий наш рятунок і опіка. Це незримий наш Вождь, геніяльний стратег, що не програв ворогові жадної битви, що далі керує нашою боротьбою, що все гуртує наші сили для рішучого зудару. Це Він нас поведе до остаточного бою.

Все голосніщою й голосніщою луною повзуть кличі з високої могили над Дніпром. Вже чути гомін соборний за направляючим духом Пророка. Вже

— .. сонце йде
І за собою день веде.

Й як що спрага мандрівки вас сушить, а ганьба неволі соромом палить; як вам у душу закрадається зневіра, а серце стискається від болю розчарування; як вас огортає гнівний сум сьогоднішньої кривди, а жадова прийдешнього чину гнітить вас нестерпною тугою — Він вас скріпить духом, Він вас разрадить, Він вам прокаже справжній шлях до волі й щастя України:

— Вставайте, кайдани порвіте,
Та вражою, злою кров'ю
Волю окропіте.

Того ж автора:

“НАЦІОНАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ В ІРЛАНДІ”

СКЛАД ВИДАВАННЯ:

«Ukrainska Vyzvolna Biblioteka»

11, rue Toullier. Paris V.